

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

X

**ВСЕУКРАЇНЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

27-28 квітня 2023 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ X ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 27-28 квітня 2023 року)

Суми, 2023

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали десятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 27–28 квітня 2023 р.) / уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2023. 367 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Микола Назаров,

канд. політ. наук,

ст. викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій

Сумського державного університету

Зореслава Шеденко,

студентка Сумського державного університету

СТРАТЕГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ НАТО: КЛЮЧОВІ ЗАГРОЗИ НА ПОЛІТИЧНІЙ КАРТІ СВІТУ

Черговий саміт Організації північноатлантичного договору від 29 червня 2022 року став важливим елементом планування діяльності НАТО на найближче десятиліття. Зважаючи на мінливу геополітичну й безпекову ситуацію у кількох регіонах планети, організація прийняла рішення ухвалити нову Стратегічну концепцію, де закріплені виклики світовій безпеці та ймовірні реакції на них. Відтак, актуалізувалося питання врегулювання війни в Україні й низки світових конфліктів, оскільки ці події безпосередньо впливають на глобальну безпеку (в тому числі й на екологічний, економічний та соціальний аспекти).

Мета цієї наукової розвідки – дослідити ключові загрози сьогодення в контексті Стратегічної концепції НАТО. Задля досягнення цієї мети потрібно виконати низку **завдань**: опрацювати текст затвердженого документу, впорядкувати дані за ознакою подібності / рівнозначності та спрямуванням загроз. Дослідження орієнтоване на узагальнення ролі Північноатлантичного Альянсу в підвищенні рівня світової безпеки протягом наступних кількох років. Стратегічна концепція повторює цінності та ключові завдання НАТО, а також повідомляє, що основна мета наразі – захист свободи й безпеки союзників, колективна оборона супроти всіх можливих загроз. Відтак, утворено перелік викликів, на які варто звернути особливу увагу: РФ, Китай, тероризм, зміна клімату, кіберпростір, космос, контроль над озброєннями. Згідно зі Стратегією

НАТО коригуватиме свою роботу відповідно до потреб світової безпеки, зокрема намагатиметься провести деескалацію в Україні та регіонах із затяжними військовими конфліктами.

У переліку найбільш масштабних загроз світовій безпеці наведені дві країни зі схожими принципами й настроями. Варто детальніше розглянути, чому НАТО вбачає небезпеку в політичній, військовій та економічній активності Китаю і Російської Федерації.

РФ вважається найбільш очевидною прямою загрозою колективній безпеці у світі. Ця теза є наслідком війни в Україні, тривалої російської експансії на територіях колишнього СРСР та бажанням дестабілізувати ситуацію на віддалених від Росії територіях (постачання зброї в Сирію, країни Африки). Водночас, НАТО не вважає себе ворогом РФ, а націлена на діалог і конструктивні пропозиції щодо врегулювання ситуації з безпекою.

Тероризм у всіх його проявах вважається недопустимим у всьому світі. Серед країн, які спонсорують терористичні угруповання, є і Росія. Зокрема, варто згадати незаконне збройне формування «ПВК Вагнера», що складається з російських та іноземних найманців, засуджених злочинців. Росія не заперечує участь цієї терористичної організації у війні проти України, а навіть всіляко сприяє злочинній діяльності: катуванням цивільних та військових, нищенню інфраструктури і т. ін. НАТО офіційно поки не визнали «вагнерівців» терористичним угрупованням, але це вже окремо зробили Україна, Литва, США, а Європейська Рада запровадила санкції проти кількох очевидних представників цієї ПВК. Тенденція така, що країни розглядають це питання, але за браком часу чи ресурсів не оприлюднюють офіційних рішень.

Китай є країною, що бореться за здобуття влади у світі. Для цього він використовує економічні, політичні, воєнні інструменти, що викликає занепокоєння інших світових лідерів. Суперечливість Китаю в непрозорості його намірів та стратегій: спосіб керівництва, прагнення контролювати промисловість, критичну інфраструктуру, суспільну сферу свідчить про нахили до авторитаризму й тоталітаризму.

Занепокоєння викликає пандемія COVID-19, яка кілька років тому поширилася з Китаю з максимальною швидкістю, охопила всю планету, а її наслідки виявляють і досі. Крім очевидних – послаблення імунної системи, підвищена смертність від хвороб, потрібно говорити й про економічні, культурні ризики. Пандемія паралізувала туристичну галузь у багатьох регіонах світу. Вона на кілька місяців закрила кордони держав, змусила їх переглянути розподіл бюджетів та збільшити витрати на медицину. Пандемія коронавірусу підвищила рівень безробіття, знизила ефективність промислових виробництв. Екологічні наслідки цього періоду такі: спричинено забруднення вод і земель, безпечна переробка використаних медичних масок не налагоджена в більшості країн світу, а отже їх утилізація не дає гарантій екологічної безпеки.

Не варто забувати й про кліматичні ризики, де роль обох країн – негативна. Загарбницька війна Росії проти України спричинила затоплення шахт, знищення родючих ґрунтів, забруднення води, загибель людей і тварин... Спалені ліси й поля, зникнення рідкісних видів тварин, нищення заповідних земель, неправильне використання природних ресурсів – усе це неповний перелік екологічних наслідків російського вторгнення. Поки складно оцінити весь масштаб екологічної катастрофи, але навіть приблизні розрахунки екологів свідчать про непоправну шкоду навколишньому середовищу. Сюди ж варто додати й вирубування лісів всередині РФ (північні регіони), забруднення морських вод викидами палива, боєприпасами, нераціональне природокористування – весь комплект неправильних дій відносно екології. Китай завдає значної шкоди численними промисловими виробництвами, розширенням міст та знищенням природних ландшафтів, засміченням територій.

Загальна світова цифровізація, окрім можливостей для людства, створила й ризики витоку інформації в кіберпросторі. Хакерські атаки на сервери, бази даних, втручання в діяльність об'єктів промисловості та критичної інфраструктури, перешкоджання діяльності державних органів влади, шпіонаж у військовій галузі – усе це елементи кібервійни, яку офіційно й неофіційно

ведуть РФ і Китай. Для безпеки НАТО значною загрозою є нарощування розвідувального потенціалу цих держав, причому РФ активно й відкрито заявляє про свої наміри, у той час як Китай діє неофіційно, хоча й не менш активно.

Контроль над озброєннями – одне з основних першочергових завдань НАТО. Світова структура озброєння держав значно змінилася після повномасштабного вторгнення РФ в Україну. НАТО все ще контролює процес перерозподілу зброї, але спрямовує максимум зусиль на забезпечення оборонного потенціалу України, а також наступального задля відновлення контролю над законними українськими територіями. Виклик у тому, що Росія паралельно також нарощує військовий потенціал: знаходить партнерів у віддалених регіонах Азії та Африки, завозить зброю незаконно, переводить внутрішні виробництва на задоволення потреб війни. Потенційне виробництво й використання ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї з боку Китаю, РФ (а також Сирії та Ірану, які прихильні до Росії) є ключовим ризиком, на який НАТО планує звернути особливу увагу під час реалізації нової Стратегічної концепції.

Загалом, кожен пункт визначених загроз світовій безпеці так чи інакше стосується Китаю і РФ, чиї стратегічні плани суперечать глобальній безпеці та мирному співробітництву й сусідству. Обидві названі країни протягом тривалого часу нарощують військовий потенціал, розробляють нові технології для потреб економіки, космічної галузі, комп'ютерних технологій тощо. Їхні розвідувальні групи ведуть спостереження за діяльністю Альянсу та перевіряють імовірні шляхи експансії сусідніх менших за площею й кількістю світової підтримки держав. Варто згадати напружені стосунки Китаю і Тайваню, війну РФ в Україні, провокації у Молдові, Грузії, підтримку терористичних режимів у Сирії. Усі ці фактори негативно впливають на глобальний рівень безпеки.

Нова Стратегічна концепція показує занепокоєність світової спільноти негативним впливом війни в Україні на безпеку в низці країн світу. На сьогодні

спостерігається очевидна небезпека від РФ для сусідніх та віддалених від неї держав. Ідеться, насамперед, про нагромадження зброї, ризик ядерної атаки, екологічну й економічну шкоду, соціальні аспекти (війна РФ в Україні спричинила збільшення кількості переселенців та біженців), тероризм. Стратегічна концепція ще раз підтверджує готовність НАТО до розширення партнерських програм, співпраці з Україною, зміцнення зв'язків із зацікавленими державами, тож серед ключових завдань у протистоянні зовнішнім загрозам – діалог, розвиток та інвестиції. Альянс вбачає в цих пунктах ключ до позбавлення від будь-яких ризиків для світової безпеки.

Список використаних джерел:

1. NATO-Russia: setting the record straight. URL: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/115204.htm> (дата звернення: 11.04.2023).
2. Лебідь А. Є. Нова стратегічна концепція НАТО – план розвитку у небезпечному та конкурентному світі. URL: <https://rcrs.sumdu.edu.ua/all-news/387-2022-07-04-12-48-16.html> (дата звернення: 30.03.2023).
3. Стратегічна концепція НАТО – 2022. URL: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept-ukr.pdf (дата звернення: 01.04.2023).

Артем Бондарєв,

аспірант Сумського державного університету

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ СЕПАРАТИЗМУ У ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Постановка проблеми. Сепаратизм є поширеним суспільно-політичним явищем, притаманним багатьом державам. Досить часто сепаратистські рухи стають причиною збройних конфліктів, які призводять до людських жертв, збільшенню кількості біженців та руйнуванню інфраструктури. Наслідки